

ALGEMENE TOELICHTING LEVENSTESTAMENT

INHOUDSOPGAVE

In deze brochure /notitie staat wat een levenstestament is en wat u allemaal in een levenstestament kunt regelen.

In een gewoon testament regelt u alles voor als u er niet meer bent. Maar wat als er een situatie ontstaat waarin u zelf tijdelijk of langdurig geen beslissingen meer kunt nemen? Is er dan iemand die dat dan voor u kan doen? Hebt u zo iemand schriftelijk aangewezen? Zijn uw wensen voor zo'n situatie duidelijk vastgelegd en bekend bij degenen die u hebt aangewezen? En zijn uw naasten van die aanwijzing op de hoogte? Dit soort zaken kunt u regelen in een levenstestament. Een levenstestament is een document, opgesteld en vastgelegd bij de notaris.

In de volgende paragrafen vindt u een algemene toelichting voor het maken van een levenstestament:

1. Levenstestament
2. Volmacht
3. Ondernemersvolmacht
4. Buitenlandvolmacht
5. Mentorschap, bewind en ondercuratele stelling
6. Medische behandelingsvolmacht.

Uw notaris geeft u graag verdere informatie.

Levenstestament

Wat is een levenstestament?

Een levenstestament is een document waarin u een aantal zaken vastlegt voor het geval er tijdens uw leven iets gebeurt waardoor u zelf niet meer kunt handelen. Bijvoorbeeld als u zelf door een ongeluk of door ziekte niet meer in staat bent om belangrijke zaken - privé of zakelijk - te regelen. Ook als u bepaalde zaken niet zelf meer wilt regelen en het prettiger vindt dat een ander dat voor u doet. In al deze situaties is het van belang om te weten wat uw wensen zijn. Een levenstestament is een testament dat werkt tijdens leven.

Wat is het verschil met een gewoon testament?

In een gewoon testament legt u vast wat er ná uw overlijden met uw nalatenschap moet gebeuren. In een testament regelt u onder meer aan wie u wat wilt nalaten, het benoemen van een voogd, een bewindvoerder of een executeur. Een testament werkt pas na overlijden.

Waar bestaat een levenstestament uit?

Een levenstestament bestaat uit:

- één of meer volmachten;
- wensen ten aanzien van (medische) verzorging (behandelgebod, behandelverbod, euthanasieverklaring, donorcodicil);

- bijlagen (overzicht van uw bankrekeningen, (digitale) codes en wachtwoorden, verzekeringen, kunstverzamelingen en dergelijke; of, waar u deze overzichten bewaart).

Wat kan in een levenstestament worden geregeld?

In een levenstestament kan worden vastgelegd wat in uw specifieke situatie van belang is. U kunt uw wensen vastleggen ten aanzien van onder meer:

- uw financiën, onderneming, woning en andere onroerende zaken;
- schenkingen, of u deze wilt (blijven) doen en zo ja, onder welke voorwaarden;
- het geven van toestemming voor het al dan niet mogen verrichten van medische handelingen;
- de benoeming van een mentor of een bewindvoerder over uw vermogen;
- praktische zaken voor na overlijden (begrafenis of crematie).

Voor wie is een levenstestament van belang?

Het is in de eerste plaats voor uzelf van belang vast te leggen wat uw wensen en verzoeken zijn in het geval u deze niet (meer) naar voren kunt brengen. Maar het is ook voor iedereen die voor u zorgt of zakelijk met u samenwerkt van belang om te weten wat uw wensen zijn. Dit geldt zowel voor uw (zakelijke) partner, uw kinderen en naaste familie, als ook voor zorghulpverleners.

Een voorbeeld: als er een bewind over uw vermogen is aangevraagd, is het levenstestament voor de bewindvoerder en de kantonrechter een belangrijke hulp als er besloten moet worden over de verkoop van uw huis of het doen van schenkingen aan uw kinderen of kleinkinderen.

Hoe wordt een levenstestament vastgelegd?

Een levenstestament wordt (zoals een gewoon testament) vastgelegd in een notariële akte. Dat betekent dus, dat de notaris u over de mogelijkheden informeert en met zijn professionele kennis en ervaring raad geeft bij het opstellen van een levenstestament. Sommige handelingen, waarvoor in een levenstestament volmacht wordt gegeven, kunnen overigens alleen bij volmacht als deze notarieel zijn vastgelegd (bijvoorbeeld om een hypotheek af te sluiten).

Verder heeft een notariële akte bewijskracht en is vergelijkbaar met een vonnis van de rechter. Dat geldt dus ook voor (één of meer volmachten in) een notarieel levenstestament.

En, omdat het levenstestament notarieel wordt vastgelegd, is het voor iedereen een bewijs dat u op dat moment wilsbekwaam was. U was in staat om uw wensen kenbaar te maken en om de gevolgen daarvan te overzien. De notaris heeft zich daarvan moeten overtuigen.

Wie bewaart het levenstestament?

Het levenstestament wordt bij de notaris in de kluis bewaard en de notaris geeft een origineel gewaarmerkt afschrift van de notariële akte. [De akte wordt geregistreerd in een Centraal Levenstestamentenregister (CLTR). Het CLTR biedt geen inzage in de inhoud van het levenstestament. Alleen notarissen hebben toegang tot de gegevens van het CLTR. Deze situatie is vergelijkbaar met het maken en registreren van een gewoon testament. Door de registratie kunnen belanghebbenden te weten komen of iemand een levenstestament heeft gemaakt en of deze niet herroepen is.]

Wie hebben inzage in het levenstestament?

Het levenstestament moet tijdens uw leven door bepaalde personen kunnen worden

geraadpleegd. Dat geldt niet alleen voor uzelf als volmachtgever, maar ook voor de gevolmachtigde(n) en na overlijden voor de erfgenamen, een bewindvoerder, een executeur. U kunt in de akte vastleggen wie een afschrift of een uittreksel van (de volmacht(en) uit) uw levenstestament mag hebben.

Als een arts of een kantonrechter informatie uit een levenstestament nodig heeft of wil weten of er een levenstestament is, dan kan hij uw [een] notaris raadplegen. [*De notaris kan in het CLTR zien of er een levenstestament is, en zo ja, bij welke notaris informatie gevraagd kan worden.*]

Herroepen?

U kunt het levenstestament op ieder moment herroepen of wijzigen door een nieuwe notariële akte. U kunt het levenstestament niet zomaar, zoals bij een codicil, thuis verscheuren.

Tot slot

In deze inleiding hebben wij laten zien wat er allemaal voor soort zaken u allemaal kunt regelen in een levenstestament en waarin u vastlegt wie namens u bepaalde dingen kan en mag doen.

In de volgende paragrafen wordt ingegaan op de volmacht, die de ruggengraat vormt van het levenstestament. Allereerst behandelen wij de volmacht in het algemeen. Daarna worden de verschillende vormen van beperkte volmachten en bijzondere volmachten behandeld.

[Voor meer informatie over dit onderwerp kunt u contact opnemen met #]

Volmacht

Inleiding

Zoals hiervoor aangegeven (in paragraaf 1) is de volmacht de ruggengraat van het levenstestament. In deze paragraaf wordt de volmacht uitgewerkt. Door in te gaan op de verschillende onderdelen van een volmacht wordt een beeld gegeven wat er allemaal komt kijken bij het geven van volmacht(en) in uw levenstestament.

Daarbij komen de volgende onderwerpen aan de orde:

- wat is een volmacht;
- soorten volmacht;
- aan wie geeft u volmacht;
- waarvoor geeft u volmacht
- de reikwijdte van een volmacht;
- wanneer gaat een volmacht in;
- substitutie (ondervolmacht) en in de plaatsstelling;
- (on)herroepelijke volmacht;
- tegenstrijdig belang (selbsteintritt);
- rekening en verantwoording;
- einde volmacht;
- wilsonbekwaam.

Wat is een volmacht?

Met een volmacht geeft u een ander de mogelijkheid om namens u bepaalde (rechts)handelingen te verrichten. U bent de volmachtgever en de persoon aan wie u volmacht

geeft is de gevolmachtigde. Handelt een gevolmachtigde namens u dan wordt deze handeling aan u toegerekend. De gevolmachtigde moet natuurlijk wel binnen de grenzen van zijn of haar bevoegdheid, die u hebt gegeven, handelen. Door het geven van een volmacht verliest u overigens zelf niet het recht om de handeling(en) waarvoor u volmacht heeft gegeven te verrichten. Een volmacht kan altijd worden herroepen of worden gewijzigd.

Het afgeven van een algemene volmacht betekent vertrouwen. Het volste vertrouwen hebben in de persoon of personen wie u gevolmachtigde(n) maakt. Vertrouwen dat de gevolmachtigde geen misbruik zal maken van de bevoegdheden die u hebt gegeven en uw zaken in uw belang zal behartigen. De notaris kan u geen garantie geven dat de gevolmachtigde de volmacht niet voor zijn of haar eigen belang gebruikt of misbruikt.

Een volmacht heeft meestal direct gevolg. De gevolmachtigde kan direct na het verlenen van de volmacht handelen. U kunt ook een volmacht "klaar hebben liggen" voor als er iets gebeurt, waardoor u niet zelf kunt handelen. Bijvoorbeeld als u (tijdelijk) in een ziekenhuis wordt opgenomen. Of als u een tijdje in het buitenland bent. Het is mogelijk een volmacht in te laten gaan op het moment dat een arts verklaart dat u niet meer zelf in staat bent om te handelen.

Voor het geval u geen volmacht heeft gegeven en u uw eigen belangen niet meer kunt regelen, dan zijn er drie beschermingsmaatregelen: mentorschap, onderbewindstelling en curatele. Uw echtgenoot, partner of een naast familielid kan de kantonrechter vragen een bewindvoerder te benoemen. Deze bewindvoerder behartigt uw financiële belangen en legt jaarlijks rekening en verantwoording over zijn bewindvoering aan de kantonrechter af.

Soorten volmacht

Een algemene volmacht is een volmacht waarbij de persoon die u gevolmachtigd heeft bijna alles kan doen wat u zelf ook zou kunnen doen. Dat klopt ook met de intentie waarmee deze volmacht wordt gegeven. Immers, het is de bedoeling dat alles door die andere persoon wordt gedaan op het moment dat u uw zaken zelf niet meer kunt regelen. Naast deze algemene volmacht bestaat de bijzondere volmacht, de volmacht die voor een bepaald doel is gegeven. Een veel voorkomende doelvolmacht is de boedelvolmacht, waarbij de gevolmachtigde alles mag doen om een nalatenschap af te wikkelen.

Aan wie geeft u volmacht?

U bepaalt zelf aan wie u een volmacht geeft om namens u te handelen. U kunt volmacht geven aan één of aan meer personen. Als u volmacht geeft aan twee of meer personen kunt u kiezen of u deze personen ieder afzonderlijk mogen handelen of dat zij alleen samen mogen handelen.

Het komt veel voor dat volmacht wordt gegeven aan de partner of dat ouders aan één van de kinderen (bijvoorbeeld de oudste) een algemene volmacht geven. Maar, als het gaat om het verkopen van de ouderlijke woning kunt u bepalen dat het gevolmachtigde kind dat alleen mag doen samen met zijn of haar zuster(s) en/of broer(s). U kunt ook volmacht geven aan een goede vriend, een professionele deskundige of een directeur van uw onderneming.

Waarvoor geeft u volmacht?

U kunt een algemene volmacht geven, waarbij u iemand volmacht geeft om alle zaken namens u te doen die u zelf ook zou kunnen doen. Een volmacht kan ook heel beperkt zijn;

een volmacht voor een specifieke handeling of voor een bepaald doel. U geeft dan volmacht om bijvoorbeeld om een huis of te kopen, te verkopen, over te dragen of om uw vakantiewoning in het buitenland te verkopen of te verhuren. Het kan ook zijn dat u (tijdelijk) niet in staat zult zijn om uw ondernemingsbelangen te behartigen of als u een beleggingsportefeuille heeft en u het beheer daarover (tijdelijk) aan vermogensdeskundige wilt toevertrouwen. Denkbaar is dat u een volmacht wilt afgeven voor het doen van schenkingen aan uw kinderen en kleinkinderen of aan goede doelen.

Procesvertegenwoordiging of belastingzaken zijn eveneens in het levenstestament bij volmacht te regelen.

Als u om gezondheidsredenen niet zelf meer over uw medische situatie kunt beslissen kunt u ook een gevolmachtigde benoemen. Deze persoon besluit dan wat er in dat geval moet gebeuren.

De volmacht kan worden uitgebreid met een zogenaamde zorgverklaring. Bijvoorbeeld welk verpleeghuis uw voorkeur heeft of bijvoorbeeld wel of geen bloedtransfusie. Een dergelijke zorgverklaring ziet op uw verzorging tijdens ziekte of verblijf in een zorginstelling als u zelf niet meer over uw verzorging kunt beslissen.

De reikwijdte van een volmacht

U kunt grenzen stellen aan de reikwijdte van een volmacht om misbruik te voorkomen. De meest omvattende volmacht is de algemene volmacht aan één persoon. De reikwijdte van deze volmacht kan beperkt worden door bijvoorbeeld bepaalde handelingen uit te sluiten of niet door één persoon, maar door meer personen samen te laten verrichten. Bij een volmacht aan meerdere personen mogen deze personen in principe ieder afzonderlijk handelen. Door te bepalen dat zij slechts samen mogen handelen wordt de reikwijdte van de volmacht beperkt. U kunt dus grenzen stellen door het aantal handelingen waarvoor u volmacht geeft te beperken, niet alleen door alleen volmacht te geven voor een specifieke handeling of voor een bepaald doel, maar ook door de bevoegdheden van een gevolmachtigde te beperken (altijd samen handelen). Een combinatie kan ook; gevolmachtigde mag alle handelingen alleen verrichten, met uitzondering van betalingen boven een bepaald geldbedrag die alleen samen met een andere gevolmachtigde mogen worden gedaan. Een volmacht kan op die manier op maat worden gemaakt.

Wanneer gaat een volmacht in?

In principe gaat een volmacht in op het moment dat u de volmacht afgeeft. Dat is het moment van het ondertekenen van de notariële akte van het levenstestament, waarvan de volmacht deel uitmaakt. De volmacht werkt dus direct. Maar dat wil niet zeggen dat u zelf niet meer kunt handelen.

U kunt een volmacht op een later tijdstip laten ingaan, of op het moment dat een bepaalde situatie zich voordoet. Bijvoorbeeld, de volmacht gaat in als u vanwege uw gezondheid uw belangen niet meer goed kunt behartigen of zover eerder dat u naar een verzorgingshuis gaat.

Ondervolmacht en in de plaatsstelling

U kunt in de volmacht vastleggen of de gevolmachtigde al dan niet met uw toestemming de volmacht aan een ander mag verlenen. Dit heet het recht van substitutie. De gevolmachtigde moet u hiervan wel op de hoogte stellen. Degene aan wie de gevolmachtigde dit recht geeft, handelt immers in uw naam en voor uw rekening. Het geven van ondervolmacht houdt niet in

dat de eerste gevolmachtigde zelf niet meer mag handelen. Zijn positie is niet anders dan die van u als volmachtgever. U blijft immers ook bevoegd om te handelen.

De wet zegt dat een gevolmachtigde niet uit eigen bevoegdheid de volmacht aan een ander mag geven. De reden is dat u een persoon als gevolmachtigde kiest vanwege zijn kwaliteiten en het vertrouwen dat u in deze persoon heeft. De wet geeft drie uitzonderingen op dit verbod van substitutie.

1. De gevolmachtigde mag de volmacht (deels) aan een ander verlenen als dat voortvloeit uit de "uit de aard van de (rechts)handeling of in overeenstemming is met het gebruik".

Gevolmachtigde heeft volmacht om vorderingen innen. Hij mag hiervoor een incassobureau inschakelen.

2. Als dat in uw belang is, maar alleen in een situatie dat u en gevolmachtigde niet zelf kunnen handelen.

U ligt tijdelijk in het ziekenhuis en de gevolmachtigde is in het buitenland, waardoor hij bepaalde zaken niet voor u kunt regelen. Gevolmachtigde mag een ander daartoe ondervolmacht geven.

3. Als het gaat om goederen in het buitenland en gevolmachtigde woont niet in dat land.

Gevolmachtigde woont in Nederland en heeft volmacht om in het buitenland de vakantiewoning te verkopen. Hij kan niet zelf aldoor ter plaatse aanwezig zijn, onder meer om de akte van levering te ondertekenen. Gevolmachtigde mag een ander daartoe volmacht geven.

U bepaalt of u substitutie toestaat of niet. U kunt de hiervoor aangegeven wettelijke substitutie uitsluiten.

Daarnaast kunt u regelen dat de gevolmachtigde iemand in zijn plaats stelt. Gevolmachtigde is dan zelf niet langer gevolmachtigde. Hij zegt eigenlijk de volmacht op.

U geeft een volmacht aan uw accountant, werkzaam bij een specifiek accountantskantoor. Een kantoor dat ook uw fiscale zaken regelt. De gevolmachtigde accountant verlaat dat kantoor en stelt zijn opvolger accountant in zijn plaats als uw gevolmachtigde.

Het is dus mogelijk dat de gevolmachtigde de volmacht geheel of gedeeltelijk aan een ander mag geven of dat de gevolmachtigde een andere persoon in zijn plaats stelt. In het eerste geval (substitutie) kan de gevolmachtigde zelf de volmacht ook nog gebruiken en in het tweede geval (in de plaatsstelling) niet. Een combinatie van ondervolmacht en in de plaatsstelling kan ook.

De gevolmachtigde heeft volmacht om al uw zaken te regelen (algemene volmacht) en geeft ondervolmacht aan iemand anders om het beheer van uw beleggingsportefeuille (bijvoorbeeld aan een tussenpersoon bij een bank). Daarnaast stelt de gevolmachtigde iemand anders voor hem in de plaats om uw vakantiewoning in Italië te verkopen. Volmachtgever mag zelf ook nog uw beleggingsportefeuille

beheren, maar hij mag de vakantiewoning niet meer verkopen.

Bij een onherroepelijke volmacht (zie hierna in put 2.9) mag de gevolmachtigde de volmacht in principe wel aan een ander geven. U kunt hiervan afwijken en in de volmacht vastleggen dat de onherroepelijk gevolmachtigde de volmacht niet aan een ander mag geven. Zeker in een situatie dat het vertrouwen in de persoon aan wie de volmacht geeft voor u doorslaggevend is voor het geven van de onherroepelijke volmacht. Dan is ondervolmacht of in de plaatstelling niet aan te raden.

(On)herroepelijke volmacht

Hoofregel is dat iedere volmacht herroepelijk is. U kunt echter bepalen dat de volmacht die u geeft onherroepelijk is. In een levenstestament geeft u doorgaans volmacht om uw belangen te behartigen wanneer u dat zelf niet meer kunt of wilt doen. Het kan zijn dat het in het belang van een ander - de gevolmachtigde of een derde - is, dat een volmacht onherroepelijk is. Bijvoorbeeld, u wilt uw kind(eren) jaarlijks het schenkingsbelastingvrije bedrag geven, ook als u dit bedrag niet meer zelf kunt overboeken. Bij een onherroepelijke volmacht kan de gevolmachtigde dat voor u doen, zonder dat er discussie is of u de jaarlijkse schenking voort had willen zetten. Een ander voorbeeld is de volmacht, waarbij een aandeelhouder een onherroepelijke volmacht heeft gegeven om het stemrecht op zijn aandelen uit te oefenen.

De volmachtgever blijft, ook bij een onherroepelijke volmacht, altijd bevoegd om zelf te handelen. De onherroepelijke volmacht kan alleen niet meer worden herroepen of gewijzigd. Herroept u toch, dan heeft dat geen effect. Overigens regelt de wet dat een onherroepelijke volmacht in het belang van gevolmachtigde of een derde moet zijn gegeven. Is dat niet het geval dan heeft de volmacht geen rechtskracht.

Selbsteintritt

Het komt voor dat een gevolmachtigde namens u handelt en tegelijkertijd voor zich zelf handelt. U heeft bijvoorbeeld aan uw oudste zoon volmacht gegeven om uw huis aan uw kinderen te verkopen op het moment dat u in een verzorgingshuis woont. Uw zoon verkoopt het huis (deels) aan zichzelf en treedt als dus als koper op. Dat kan strijd geven tussen het belang van u beiden.

De wet geeft als grens aan dat een gevolmachtigde ook namens zichzelf als wederpartij van u als volmachtgever mag handelen (selbsteintritt), maar dan moet de inhoud van de te verrichten handeling wel absoluut duidelijk zijn, zodat er geen strijd is tussen uw belangen als volmachtgever en de belangen van de gevolmachtigde. Om deze reden kan in een volmacht precies worden aangegeven voor welke handelingen een gevolmachtigde ook met zichzelf als wederpartij mag optreden. De gevolmachtigde mag bijvoorbeeld namens u schenkingen aan zichzelf doen, maar alleen schenkingen tot een bepaald bedrag of schenkingen in de orde van grootte die u zelf ook steeds heeft gedaan. Zo'n beperking hoeft echter niet te worden opgenomen.

U kunt in de volmacht in uw levenstestament vastleggen of de gevolmachtigde al dan niet ook ten behoeve van zichzelf mag handelen.

Rekening en verantwoording

U kunt in uw levenstestament bepalen dat de gevolmachtigde regelmatig aan u rekening en verantwoording moet afleggen. U blijft dan op de hoogte van de handelingen die de

gevolmachtigde namens u heeft verricht. Daarnaast kunt u oordelen of uw zaken goed worden geregeld. Als u zelf niet meer in staat bent rekening en verantwoording af te nemen kunt u bijvoorbeeld uw partner, een accountant of een ander (professioneel) persoon als toezichthouder aanwijzen. De gevolmachtigde legt dan rekening en verantwoording aan de toezichthouder af. Op deze manier bent u of de toezichthouder in staat om te beoordelen of de gevolmachtigde uw zaken naar wens regelt. En zo niet, dan kunt u de volmacht (beter) herroepen.

U kunt de gevolmachtigde, nadat deze aan u (en/of aan een toezichthouder) rekening en verantwoording heeft afgelegd, decharge (kwijting) verlenen. De gevolmachtigde heeft dan geen schuld (meer) voor handelingen die hij of zij namens u heeft verricht. Het kan zijn dat u geen kwijting wilt verlenen, omdat u door het handelen van de gevolmachtigde schade heeft geleden. Het is raadzaam vast te leggen dat de gevolmachtigde in dat geval de schade moet vergoeden. U moet wel kunnen bewijzen dat u schade door het handelen van de gevolmachtigde heeft geleden.

U kunt ook regelen dat de gevolmachtigde u na iedere handeling of na een bepaalde handeling, die hij namens u heeft gedaan, op de hoogte stelt.

De manier waarop een gevolmachtigde rekening en verantwoording aflegt is vergelijkbaar met de manier waarop een (testamenteir) bewindvoerder dat doet. Een bewindvoerder moet dat jaarlijks en aan het einde van het bewind doen. De gevolmachtigde zal u moeten vertellen welke handeling hij heeft verricht en het hoe en waarom daarvan.

Einde volmacht

Een volmacht eindigt in principe bij uw overlijden. Maar ook als sprake is van onderbewindstelling of ondercuratelestelling. U kunt de volmacht natuurlijk zelf beëindigen (herroepen of aanpassen). Verder eindigt de volmacht als u deze voor een bepaalde periode heeft afgegeven of voor een bepaalde handeling of doel. De volmacht eindigt ook als een gevolmachtigde deze opzegt of overlijdt. Als de gevolmachtigde bevoegd is om een ander in zijn plaats te stellen, eindigt zijn volmacht in principe niet; ook hij blijft bevoegd. De gevolmachtigde moet volmachtgever wel op de hoogte stellen dat hij iemand anders in zijn plaats heeft gesteld. U kunt dan beoordelen of u de plaatsvervanger wilt handhaven.

Als u of de gevolmachtigde failliet gaat of wanneer sprake is van de schuldsaneringsregeling natuurlijke personen, komt eveneens een einde aan de volmacht.

De onherroepelijke volmacht eindigt niet automatisch bij overlijden of bij ondercuratelestelling. U kunt vastleggen dat de onherroepelijke volmacht wel eindigt bij overlijden of bij ondercuratelestelling. Doet u dit niet, dan kan de rechter als daar aanleiding toe is bepalen de volmacht te wijzigen of te beëindigen.

Voorbeelden:

De volmacht aan uw partner eindigt als de relatie (huwelijk, geregistreerd partnerschap of samenleving) is geëindigd.

De volmacht aan uw zakenpartner eindigt op het moment dat de samenwerking met deze persoon eindigt door ontbinding van de personenvennootschap of op het moment dat hij niet langer medeaandeelhouder is van een besloten vennootschap.

Als u een toezichthouder heeft benoemd (zie hiervoor in punt 2.11) en u heeft hem

bevoegd gemaakt om de volmacht te herroepen, dan is dat ook een mogelijkheid om de volmacht te beëindigen.

Bij het einde van de volmacht kunt u vragen de volmacht terug te geven. De wet zegt dat de gevolmachtigde dat moet doen. Herroept u een volmacht, dan is belangrijk dat u de gevolmachtigde dit vertelt en zo nodig per aangetekende post bevestigt. Voorkomen moet worden dat de ingetrokken volmacht wordt misbruikt.

De notaris kan op uw verzoek daarvan aantekening maken bij het levenstestament. Als een gevolmachtigde de volmacht toch gebruikt, kan de partij met wie gehandeld wordt, bij de notaris informeren of de volmacht is ingetrokken of nog geldig is. Als u het vermoeden heeft dat gevolmachtigde misbruik zal maken - ex-gevolmachtigde wil volmacht niet teruggeven - van de herroepen volmacht kunt u de kantonrechter vragen om de buitenwereld te vertellen dat de volmacht niet meer geldig is.

Soms kan de gevolmachtigde toch nog handelen nadat een volmacht is geëindigd. Bijvoorbeeld als na overlijden een handeling niet zonder nadeel kan worden uitgesteld; of als het na ondercuratelestelling gaat om het beheer van een onderneming.

Wilsonbekwaam?

Stel u kunt niet langer uw wil bepalen. Bijvoorbeeld, als u op een bepaald moment het handelen van de gevolmachtigde niet meer kunt beoordelen of dat u de volmacht niet meer kunt herroepen omdat u wilsonbekwaam bent geworden. Wilsonbekwaamheid leidt er niet toe dat de gevolmachtigde de volmacht niet meer mag gebruiken. En dan gaat het om vertrouwen, het vertrouwen dat u heeft in de persoon of personen wie u gevolmachtigde(n) heeft gemaakt.

Een volmacht wordt veelal afgegeven juist voor het geval volmachtgever niet langer zijn wil kan bepalen. In de volmacht kan dit met zoveel woorden worden vastgelegd.

Ondernemersvolmacht

Wat is een ondernemersvolmacht in een levenstestament?

Een ondernemersvolmacht in een levenstestament kan ervoor zorgen dat uw zaken altijd door kunnen gaan. Er kunnen problemen ontstaan op het moment dat u als ondernemer niet zelf in staat bent om te handelen. Of gewoon omdat het u niet uitkomt. Voorkomen moet worden dat uw onderneming stil komt te liggen als u (tijdelijk) uit de roulatie bent en u daardoor niet of onvoldoende leiding kunt geven.

Inschrijving in handelsregister?

In ondernemingsland wordt veel gebruik gemaakt van een volmacht. U kunt daarbij denken aan de volmacht om betalingen te kunnen doen of om bepaalde transacties te doen, bijvoorbeeld tot een bepaald bedrag. Als een gevolmachtigde ruime bevoegdheden heeft kan deze persoon worden ingeschreven in het handelsregister bij de Kamers van Koophandel. Zeker als dit zinvol is voor uw zakenpartners om te zien wie uw onderneming mag vertegenwoordigen en op welk gebied.

Het inschrijven van een gevolmachtigde in het handelsregister is wat anders dan het geven van een ondernemersvolmacht in een levenstestament. In het eerste geval gaat het meestal om een volmacht die wordt gegeven aan een directeur financiën, een directeur personeelszaken of bijvoorbeeld aan een werknemer van een winkel. Deze volmacht wordt dan gegeven vanwege het kunnen handelen in een bepaalde functie. De ondernemersvolmacht in een

levenstestament heeft een ander doel. Namelijk door vast te leggen door wie en hoe er tijdens uw leven gehandeld moet worden als u (tijdelijk) uw eigen ondernemersbelangen niet meer kunt behartigen. De ondernemersvolmacht wordt niet in het handelsregister ingeschreven.

Voor wie is een ondernemersvolmacht van belang?

Een ondernemersvolmacht in een levenstestament is zinvol voor iedereen die een onderneming heeft; een eenmanszaak, een maatschap, een vennootschap onder firma, een besloten vennootschap. Maar ook een bestuurder van een (familie)stichting of een stichting administratiekantoor kan baat hebben bij een ondernemersvolmacht. Een ondernemersvolmacht is niet alleen voor u als ondernemer, aandeelhouder en of bestuurder van belang, maar ook voor uw (zakelijke) partner, iedereen met wie u samenwerkt of uw medeaandeelhouders of medebestuurders.

Waarvoor geeft u volmacht in een ondernemersvolmacht?

U kunt al uw zaken als ondernemer, vennoot, bestuurder of aandeelhouder, dat wil zeggen alle handelingen zonder enige uitzondering op elk rechtsgebied (ondernemingsrecht, vennootschapsrecht, fiscaal recht) regelen. U kunt bijvoorbeeld volmacht geven om investeringen te doen, rechtspersonen op te richten, statuten van een vennootschap te wijzigen of om stemrecht in een aandeelhoudersvergadering uit te brengen.

U hoeft niet voor al uw zaken een ondernemingsvolmacht te geven. U kunt de volmacht beperken door deze alleen af te geven voor specifieke handelingen of voor een bepaald doel. De volmacht om bijna al uw zaken te mogen doen als gevolmachtigde kunt u ook beperken als u meer dan één gevolmachtigde benoemt. U kunt vastleggen dat de gevolmachtigden ieder afzonderlijk alle handelingen mogen doen, met uitzondering van een aantal, dat altijd door de gevolmachtigden samen moet worden gedaan. Bijvoorbeeld het beëindigen van (een deel) van uw onderneming, een samenwerking met andere ondernemingen (fusie, joint-venture), het doen van investeringen boven een bepaald bedrag of het ontslag van uw medewerkers.

Tot slot

Hiervoor in paragraaf 2 wordt nader ingegaan op de verschillende onderdelen van een volmacht en wordt een beeld gegeven wat er allemaal komt kijken bij het geven van volmacht(en) in uw levenstestament.

Buitenlandvolmacht

Wat is een buitenlandvolmacht in uw levenstestament

Een buitenlandvolmacht in uw levenstestament is specifiek bedoeld voor het geval u vermogen in het buitenland heeft. Bijvoorbeeld uw vakantiewoning in Spanje, een Zwitserse spaarrekening of aandelen in een buitenlandse vennootschap. Het Nederlands recht is op (de volmacht in) uw levenstestament van toepassing. Uw eigendommen in het buitenland zullen veelal onder een ander recht vallen, het recht van het land waar de vakantiewoning staat of waar u een onderneming heeft. Ieder land heeft eigen regels van (internationaal) recht. Een (algemene) volmacht waarbij de persoon die u gevolmachtigd heeft bijna alles met betrekking tot uw buitenlands vermogen kan doen wat u zelf ook zou kunnen, kan problemen geven als niet precies is aangegeven waarvoor, voor welke handeling, u volmacht geeft. Verder wordt in het buitenland vaak de eis gesteld dat er twee gevolmachtigden moeten zijn. Eén handtekening is doorgaans niet voldoende. Om deze redenen is een op maat gemaakte buitenlandvolmacht in uw levenstestament essentieel.

Herroeping

Een buitenlandvolmacht kan op ieder moment worden herroepen of worden gewijzigd door een nieuwe notariële akte. Herroeping of aanpassing gebeurt altijd bij notariële akte. Dit omdat voor een groot aantal handelingen waarvoor u volmacht geeft naar buitenlands recht een notariële akte van volmacht nodig is. Een notariële akte heeft bewijskracht en is vergelijkbaar met een vonnis van de rechter.

Rechtskeuze

Het Nederlands recht is op uw (buitenlandvolmacht in uw) levenstestament van toepassing. Dat wil zeggen dat de buitenlandvolmacht (en de overige bepalingen in uw levenstestament) door Nederlands recht wordt (worden) beheerst. Dit sluit overigens niet uit dat op een bepaalde handeling ten aanzien van uw vermogen in het buitenland het recht van dat land van toepassing is. Eén en ander is mede afhankelijk van internationale regelgeving en het nationale recht van het land. Uw notaris kan u hierover inlichten.

Mentorschap, bewind en ondercuratele stelling

Inleiding

U kunt in uw levenstestament vastleggen wat uw wensen zijn voor het geval dat de kantonrechter een beslissing moet nemen over bijvoorbeeld een bewindvoering over uw vermogen. Als u verstandelijk of geestelijk vermogen tekort schiet of (tijdelijk) achteruit gaat kan het zijn dat u zelf niet langer uw wil kunt bepalen, uw financiën kunt regelen of dat u niet langer uw rechten als patiënt kunt gebruiken. Er zijn drie beschermingsmaatregelen, te weten mentorschap, onderbewindstelling en ondercuratelestelling. Deze maatregelen maken het mogelijk dat iemand anders uw belangen kan behartigen en voor u beslissingen neemt of handelingen verricht.

Wat is mentorschap, bewind en curatele?

Mentorschap is bedoeld voor mensen die hun persoonlijke belangen niet meer kunnen behartigen. Een mentor beschermt u op het persoonlijke vlak. Het gaat dus niet over uw geld of over uw goederen. Als u zelf niet meer kunt beslissen over uw verzorging, verpleging of (medische) behandeling doet een mentor dat voor u.

Onderbewindstelling van uw goederen is bedoeld om uw financiële belangen te behartigen op het moment dat u dat (tijdelijk) niet zelf meer kunt doen. Het is niet altijd nodig dat al uw goederen onder bewind worden gesteld. De bewindvoerder moet wel zolang dat gaat samen met u de beslissingen nemen. Als u het niet met elkaar eens bent hakt de rechter de knoop door.

Curatele is de meest ingrijpende beschermingsmaatregel. Met ondercuratelestelling wordt u als persoon en uw vermogen beschermd. Als iemand onder curatele wordt gesteld, is deze niet langer handelingsbekwaam. Dit betekent dat er geen handelingen meer mogen worden verricht zonder toestemming van de curator.

Wie vraagt mentorschap, bewind of curatele aan?

In de eerste plaats kunt u zelf het mentorschap, bewind of curatele aanvragen. Verder kunnen u partner en uw familieleden tot in de vierde graad (ouders, grootouders, (klein-)kinderen, broers, en zusters, oom en tantes en neven en nichten) de kantonrechter vragen een mentor, bewindvoerder of curator te benoemen. Daarnaast kan de officier van justitie mentorschap, onderbewind- of curatelestelling verzoeken. Bijvoorbeeld als u geen familie (meer) heeft of

voor het geval een verzoek van een familielid lastig is vanwege familieverhoudingen. Voorts kan in bepaalde situaties een zorginstelling waar u op dat moment woont mentorschap aanvragen.

Wie kunt u als mentor, bewindvoerder of curator aanwijzen?

In uw levenstestament kunt u uw wensen vastleggen wie u als uw mentor, bewindvoerder of curator zou willen benoemen. De kantonrechter kan hier rekening mee houden. U kunt meerdere personen samen aanwijzen, bijvoorbeeld uw partner samen met uw oudste kind. Een mentor en curator moeten altijd natuurlijke personen zijn. Een bewindvoerder kan ook een rechtspersoon zijn, bijvoorbeeld een stichting.

Wat kunt u regelen in uw levenstestament ten aanzien van mentorschap, bewind en curatele?

In uw levenstestament kunt u uw wensen vastleggen voor het geval de kantonrechter een beslissing moet nemen of u een mentor nodig heeft of het beter voor u is dat uw vermogen onder bewind wordt gesteld. Het is ook denkbaar dat u vanwege uw toestand bescherming nodig heeft in de vorm van een ondercuratele stelling. Voor al die situaties kunt u vooraf uw wensen vastleggen. Wie wilt u als mentor of wie wilt u juist niet als mentor? Heeft u voorkeur voor een bewindvoerder? Bijvoorbeeld uw partner of uw accountant. U kunt ook verzoeken om twee personen gezamenlijk tot bewindvoerder te benoemen of een persoon aanwijzen, die u graag tot opvolgend bewindvoerder benoemd wilt zien.

U kunt een mentor vragen rekening te houden bijvoorbeeld met de medische behandelingsvolmacht die u in uw levenstestament heeft opgenomen. Hij kan dan rekening houden met uw wilsverklaring ten aanzien de medische behandelingen en verzorging die u wel of niet wilt ondergaan of uw euthanasieverklaring.

U kunt een bewindvoerder vragen om bepaalde schenkingen te (blijven) doen, vastleggen aan wie u wilt (blijven) schenken en hoeveel. Bijvoorbeeld het bedrag dat jaarlijks aan kinderen of kleinkinderen mag worden gegeven zonder dat schenkbelasting moet worden betaald. Of schenkingen aan bepaalde goede doelen. U kunt een procuratieregeling opnemen of een geschillenregeling voor het geval er twee bewindvoerders zullen zijn.

Het kan van belang zijn dat een bewindvoerder of curator weet wat er in uw (gewone) testament staat. In dat geval is het raadzaam om vooraf vast te leggen dat u de notaris toestemming geeft om een afschrift van uw testament te geven (zodra het bewind of de curatele ingaat).

Heeft u een onderneming? Dan is het verstandig dat u bijvoorbeeld vastlegt wie u als directeur/bestuurder opvolgt of wanneer de onderneming verkocht mag worden.

Voor wie zijn uw wensen ten aanzien van een mentor, bewind of curatele van belang?

In de eerste plaats is het voor uzelf van belang dat u uw wensen kunt vastleggen voor het geval een mentor, bewindvoerder of curator benoemd moet worden. Het is voor de kantonrechter goed om te weten wat uw wensen en beweegredenen zijn voor bepaalde keuzes die u maakt. Het is niet ondenkbaar dat de rechter familieleden moet horen voordat hij een beslissing kan nemen over mentorschap, bewind of curatele.

Stel u schenkt regelmatig een bepaald bedrag aan uw kinderen en uw vermogen wordt onder bewind gesteld. Als de bewindvoerder deze schenkingen namens u wilt voorzetten moet de

kantonrechter daarvoor toestemming geven. De kantonrechter kan dan rekening houden met uw wensen.

Wilsbekwaam

Als u weer in staat bent om uw belangen zelf te behartigen kunt u de kantonrechter vragen het mentorschap, de onderbewind- of curatelestelling te beëindigen. Mentorschap, bewind en curatele eindigen altijd bij overlijden.

Medische behandelingsVolmacht

Wat is een medische behandelingsvolmacht in uw levenstestament?

In een medische behandelingsvolmacht in uw levenstestament legt u vast wat uw wensen zijn als u lichamelijk of geestelijk niet meer voor u zelf kunt zorgen. Of u kunt bijvoorbeeld geen beslissingen meer nemen over de manier waarop u wilt worden verzorgd of medisch wilt worden behandeld.

De medische behandelingsvolmacht is specifiek bedoeld om bepaalde beslissingen in de toekomst bij wilsonbekwaamheid te kunnen beïnvloeden. Degene die u heeft gevolmachtigd of aan wie u door vastleggen van een schriftelijke wilsverklaring een verzoek doet, weet dan waar hij rekening mee moet houden.

Voor wie is een medische behandelingsvolmacht van belang?

In de eerste plaats is het voor uzelf van belang om uw wensen vast te leggen in het geval u zelf in een situatie terecht komt waardoor u deze niet (meer) naar voren kunt brengen. Het is voor iedereen uit uw omgeving ook belangrijk om te weten wat uw wensen zijn als u bijvoorbeeld in coma raakt of dement wordt. U kunt dan niet langer uw wil bepalen, men spreekt dan van wilsonbekwaamheid. In een dergelijke situatie kan een gevolmachtigde, een persoon die u volledig vertrouwt, uw persoonlijke belangen behartigen. Niet in de laatste plaats is een behandelingsvolmacht of bijvoorbeeld een euthanasieverzoek van belang voor uw behandelend arts(en) en andere zorgverleners.

Aan wie geeft u volmacht?

U bepaalt zelf aan wie u volmacht wilt geven om als uw gevolmachtigde op te treden als u zelf niet meer kunt aangeven of u een bepaalde medische behandeling wilt krijgen. U kunt bijvoorbeeld uw partner, een familielid of een andere vertrouwenspersoon aanwijzen. Deze persoon wordt in de praktijk in plaats van gevolmachtigde ook wel uw mentor genoemd. Als u geen mentor heeft benoemd kan de kantonrechter een mentor aanwijzen. Verder kunt u instructies geven aan een arts of andere hulpverlener. Bijvoorbeeld een niet-behandelverklaring of juist een behandelgebodsverklaring.

Waarvoor geeft u volmacht in een medische behandelingsvolmacht?

In een medische behandelingsvolmacht geeft u onder meer volmacht om uw medische belangen te behartigen, om al dan niet medische inlichtingen en gegevens te mogen krijgen. Daarnaast kunt u een aantal verklaringen vastleggen ten aanzien van uw wensen voor uw levenseinde, zoals een niet-behandelverklaring, een euthanasieverzoek of een dementieverklaring. U kunt ook denken aan een dementieverklaring, waarin u aangeeft wat u wilt als u uw partner, kinderen of andere dierbare personen niet meer herkent. Of een donorcodicil waarmee u toestemming geeft om na uw overlijden organen of weefsels te transplanteren. Al deze verklaringen mag u zelf opstellen en hoeven niet notarieel in een levenstestament te worden

vastgelegd. Toch is het goed om dat wel te doen, of om deze verklaringen als bijlage van uw levenstestament op te nemen. De notaris moet zich er immers van overtuigen dat u op het moment dat u uw verklaring opstelt en ondertekent, volledig in staat bent om uw wil te bepalen. Daarenboven staat voor artsen en anderen vast dat u op het moment dat u de instructies gaf, de gevolgen van uw beslissingen goed kon overzien.

De Wet geneeskundige behandelingsovereenkomst geeft patiënten het recht op een zogenaamde "niet-behandelverklaring". De niet-behandelverklaring wordt, in tegenstelling tot een gewoon testament, niet letterlijk uitgevoerd, maar naar de geest wat u daarin heeft verklaard. De hulpverlener of arts zal samen met uw gevolmachtigde mentor de niet-behandelverklaring zo goed mogelijk uitleggen naar uw bedoelingen. In een niet-behandelverklaring geeft u aan welke (medische) behandelingen u niet wilt ondergaan. Als u geen niet-behandelverklaring heeft gemaakt, dan wordt u behandeld volgens de algemeen gangbare opvattingen in de gezondheidszorg.

De niet-behandelverklaring is niet gelijk aan een euthanasieverklaring. Met deze laatste verklaring vraagt u om medicijnen die leiden tot uw levenseinde als uw leven uitzichtloos is of als u ondraaglijk pijn lijdt. U kunt zelf aangeven wat u verstaat onder ondraaglijk en uitzichtloos lijden. Uw euthanasieverklaring, voor zover de wet dat toestaat, kan als bijlage bij uw levenstestament worden gevoegd. U kunt ook volstaan door alleen in uw levenstestament te verklaren dat u een euthanasieverklaring heeft en dat uw arts(en) en uw partner, familie of gevolmachtigde daarvan op de hoogte zijn gesteld.

De dementieverklaring kunt u gebruiken om aan te geven om in geval van dementie uw leven (actief) te beëindigen. U kunt daarbij aangeven aan welk soort symptomen van dementie en op welke leeftijd u daarbij denkt.

U kunt een donorcodicil als bijlage bij het levenstestament toevoegen. Als u al een donorformulier heeft geregistreerd kunt u in het levenstestament vastleggen dat u al een codicil heeft waaruit blijkt wat uw wensen zijn met betrekking tot wat er na overlijden het met uw organen en weefsel gebeurt. Dat heeft tot gevolg dat uw familie of partner niet opeens voor een onvoldongen feit staan en voor u een keuze moeten maken. Een ander belangrijk aspect is dat uw mentor of gevolmachtigde als dat nodig de behandelende artsen kunnen vertellen of u bijvoorbeeld uw hart, lever of longen na overlijden wilt laten transplanteren.

Meestal wordt in een levenstestament vastgelegd in welke situatie of omstandigheden iemand nog wil worden behandeld. U kunt in het levenstestament natuurlijk ook bepalen dat u juist wel wilt worden behandeld. U geeft dan een behandelgebodsverklaring, waarin u verklaart dat u levensverlengende maatregelen wilt, waardoor u zo lang mogelijk in leven blijft. Ook als anderen twijfelen of het leven voor u nog wel zinvol is.

Arts raadplegen

Wij bevelen u aan voordat u een behandelingsvolmacht, een niet-behandelverklaring of een andere (medische) zorgverklaring laat opstellen een arts te raadplegen. Hij kan u adviseren. Het is goed dat uw arts op de hoogte is van uw wensen ten aanzien van uw lichamelijke en geestelijke gezondheidszorg. Vervolgens legt u uw verklaringen schriftelijk vast in of als bijlage bij het levenstestament, waardoor vast staat dat u helder en wilsbekwaam was op het moment dat u uw levenstestament heeft ondertekend.

Herroepen

U kunt niet alleen uw levenstestament op elk moment herroepen of wijzigen zolang u wilsbekwaam bent, maar ook uw keuzes tot het leveneinde die u in verschillende vormen (volmacht, medische verklaringen en dergelijke) heeft vastgelegd.